

Išplėstinio kurso užduotis

Perskaitykite pateiktą tekstą ir jį aptarkite.

Apibūdinkite *teksto tematiką, keliamų problemų aktualumą*.

Aptarkite teksto *argumentavimo būdus, stilistiką*.

Išsakykite *savo požiūrį* į keliamas problemas, *pagrįsdami tekstu ir savo patirtimi*.

Kalbėdami mintis dėstykite *nuosekliai ir aiškiai*, kalbėkite *taisyklingai*, laikykitės *kalbėjimo etikos reikalavimų*.

Jums kalbėti skirtos 5 minutės. Likusį laiką (5 minutes) apie šį tekstą ir jame keliamas problemas diskutuokite su egzaminuotoju.

Perkantis žmogus Regimantas Tamošaitis¹

1929 m. G. Petkevičaitė-Bitė² rašė: „Šiandien, kai beprotiškas gyvenimo tempas, kai susvetimėjęs žmogus yra priverstas varžyti savo jausmus, aistros polėkį pakeičia trivialus³ įspūdžių geismas“, „ir kažkoks įspūdžių besotumas laiko mus pavergęs“.

Sunku patikėti, kad šioms citatoms tiek daug metų. Juk tas beprotiškas gyvenimo tempas, susvetimėjimas, įspūdžių geismas – mūsų gyvenimo tikrovė, tiesiog norma. Tačiau įspūdžių geidžiantis žmogus dabar nėra linkęs varžyti savo jausmų. Ir dar: atrodo, kad tais įspūdžiais mes esame persisotinę, kartais nuo jų gausos darosi bloga. Gyvename informacinio ir prekių pertekliaus visuomenėje, mus nuolat atakuoja agresyvūs reklamos čiuptuvai, kurie taikosi į mūsų gyvenimą iš visur: iš televizijos, radijo, interneto, iš gausybės reklaminių skydų pakelėse. Net ir asmeniškiausia komunikacijos priemonė – mobilusis telefonas – darosi parazitas: reklaminiai siūlymai pasiekia mus intriguojančių žinučių pavidalu. Mūsų nuolat tyko klastingi pažadai apie vienus ar kitus mūsų laukiančius malonumus. Tik nusipirk ką nors ir galėsi džiaugtis.

Komerciniam pasauliui reikalinga mūsų gyvybinė energija: mūsų laikas, protas, jausmai. Visa tai atiduodama mainais už prekę. Už visa tai, kuo esame gyvi, siūloma abejotinos vertės daiktų, patarnavimų ar šiaip malonių įspūdžių.

Bet nieko gyvenime nėra už dyką, už viską reikia mokėti – pačiu gyvenimu. Daiktų perteklius mūsų namuose rodo mūsų pavergimo laipsnį. Retas žmogus moka atsikratyti nereikalingų daiktų arba jais dalytis su kitais žmonėmis, kuriems tokių daiktų trūksta.

Tačiau įdomiausia yra ne tiek daiktų turėjimo, kiek jų pirkimo reiškiny. Žmogui maloniausias yra pats pirkimo veiksmas, kuriame įvyksta tam tikra galių ir galimybių apykaita. Pirkimo poreikis pasižymi periodiškumu, jis atsiranda tada, kai pirkėjas pradeda stokoti emocinių patirčių, kai jo kišenė kažkiek pritvinksta pinigų, kurie yra ne kas kita, kaip ženklais paversta žmogaus gyvybinė energija. Pirkdamas žmogus įrodo savo jėgą prekei ir pasauliui. Jis išreiškia savo valią, jis dominuoja.

Panaši pirkimo karštinė vyksta ir literatūros pasaulyje, kur knyga vis labiau netenka dvasinės vertybės reikšmės ir tampa komercinio pasaulio elementu, prekiniu ženklu. Kūryba pradeda paklusti prekybos dėsniams: knyga yra produktas, kuris turi būti nuolat atnaujinamas ir

¹ Regimantas Tamošaitis (g. 1956) – literatūrologas, eseistas.

² Gabrielė Petkevičaitė-Bitė (1961–1943) – Lietuvos rašytoja, publicistė, visuomenės ir politinė veikėja.

³ Trivialus – banalus, lėkštas, nuvalkiotas; paprastas.

pelningai realizuojamas. Blogi tie autoriai, kurių produkcija guli nerealizuota: ant jų pyksta leidėjai, be to, ir jie patys jaučia kaltę ir kenčia dėl kūrybinio nevisavertiškumo.

Antai su koku karštingu džiaugsmu po naujos knygos pristatymo įspūdžiais dalijasi kai kurios rašytojos ir leidėjos: įveikiau su savo knyga tą ir aną klasiką (pagal išparduotą tiražą); o dabar parašysiu kitą knygą, dar kietesnę ir dar storesnę. Kai kurie rašytojai ir rašytojos labai rimtai rūpinasi savo knygų – būtinai romanų – storumu, lyg nuo to priklausytų jų meninė vertė. O į mases netaikyti stori romanai – tai tarsi dideli žurnalai, kurių galiojimo laikas yra ribotas.

Beje, visuomenėje visuomet buvo ir bus tokia žmonių padermė, kuriems nėra svarbūs nei daiktai, nei pinigai. Šie mistiški žmonės gyvenimo malonumą patiria kažkoku kitu būdu. Jie knygas kuria ne dėl pinigų ir vadina tai kūryba. Ta vadinamoji „genialioji mažuma“ yra nematoma civilizacijos ašis, kuri koreguoja komercinio pasaulio traukos laukus, ir šie negali pasireikšti totališkai ir įtraukti į daiktų sferą viso žmogaus su visa jo dvasia.

Kartais taip ir nesuvoki – ar čia perki greito vartojimo daiktą, ar ilgalaikę vertybę.

489 žodžiai

Parengta pagal Regimanto Tamošaičio straipsnį „Perkantis žmogus“, *Metai*, 2005 m., Nr. 11.
Prieiga internete <http://www.tekstai.lt/zurnalas-metai/110-2005-m-nr-11-lapkritis/61-regimantas-tamoaitis-perkantis-mogus#gsc.tab=0>

Galimi klausimai diskusijai (pokalbį palaikančiam vertintojui). Pokalbį palaikantis vertintojas gali rinktis klausimus iš čia pateiktų arba užduoti kitus su tekstu ir jame nagrinėjama problema bei diskusijos eiga susijusius klausimus.

1. Kas būdinga straipsnyje vaizduojamai vartotojų visuomenei?
2. Ar sutinkate su išsakytomis mintimis, kad mus supa perteklinės informacijos laukai, nuolat raginantys pirkti? Pagrįskite savo atsakymą. Paminėkite pavyzdžių iš savo patirties.
3. Ką, jūsų manymu, žmogus atiduoda mainais už pirkinį?
4. Pasvarstykite, kodėl apsipirkimas gali teikti malonumą?
5. Vertinga knyga taip pat gali būti paklausi prekė. Tačiau kodėl tiražas nėra vienintelis ar pagrindinis knygos vertės kriterijus? Kokią knygą jūs laikote vertinga?